

RÁKÓCZI KRISZTIÁN

VÁLASZTÁSOK SZLOVÁKIÁBAN – A RENDSZERELLENES PÁRTOK ELŐRETÖRÉSE ÉS A MAGYAR SZAVAZÓK TÁVOLMARADÁSA

2016. március 5-én tartották az önálló Szlovákia történetének hetedik törvényhozási választását, melyen összesen 23 pártlistára szavazhattak a szlovák állampolgárok. Nyolc tömörülésnek – közülük három párt újonc a törvényhozásban – sikerült átlépnie az 5%-os parlamenti küszöböt, földrengésszerű változásokat generálva ezzel az egyébként is sokszínű, ciklusról-ciklusra sokat változó szlovákiai pártpalettán. Az induló tömörülések közül 13 párt még a voksok 1%-át sem tudta megszerezni, két párt – a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) és a Magyar Közösség Pártja (MKP) – pedig összesen közel kétszázötvenezer szavazatot szerezve maradt a parlamenti küszöb alatt, hozzájárulva ezzel a tradicionális pártok gyenge szerepléséhez.

Mit mutattak a közvélemény-kutatások?

A választásokat megelőzően nem az volt az alapvető kérdés, hogy a 2012 és 2016 között kényelmes parlamenti többség birtokában egyedül kormányzó Irány–Szociáldemokrácia (Smer–SD), illetve annak vezetője, Robert Fico miniszterelnök alakíthat-e március 5. után újra kormányt, hanem az, hogy erre mely pártok bevonásával kerül sor. A különböző közvélemény-kutatások a Smer–SD-nek a választásokat megelőző hónapokban folyamatosan csökkenő, de 30%-ot bőven meghaladó támogatottságot prognosztizáltak, ami alapján úgy tűnt, a Smernek elég lesz egyetlen párt megnyerése ahhoz, hogy a harmadik Fico-kormány is megalakulhasson. Mivel a jobboldali pártok előzetesen kizárták a Smerrel való együttműködést, így valószínűnek tűnt, hogy a parlamentbe négy év kihagyás után nagy eséllyel visszakérülő Szlovák Nemzeti Párt (SNS) lesz az, aki a legkönnyebben igent mond a kormányfőnek. A választások éjszakáján azonban már az exit poll eredmények megmutatták, hogy nem az előzetes forgatókönyv fog megvalósulni.

A három legtekintélyesebb szlovákiai közvélemény-kutató intézet, a Focus, az MVK és a Polis Slovakia két legutolsó, a választások előtt még nyilvánosságra hozott felmérését, valamint a Markíza kereskedelmi televízió megrendelésére a Focus által végzett exit poll

eredményeit, illetve a választások hivatalos végeredményét mutatja az 1. táblázat. Az exit poll adatai és a választások eredményei csak a 3%-os hibahatáron belül mutatnak eltérést, ugyanakkor a korábbi közvélemény-kutatások szerint prognosztizált számok jelentősen eltérnek a márciusi választás eredményeitől. Az MVK és a Focus február közepén nyilvánosságra hozott adatai szerint a Smer–SD és az SNS 77 mandátumot szerezve tudott volna kormányt alakítani, míg a Polis ügynökség prognózisában ez a két párt 83 képviselői helyet birtokolt ugyanezen időszakban. Ezáltal megerősítést nyert, hogy várhatóan véget ér Robert Fico egypárti kormányzása, de nagy valószínűséggel az SNS támogatásával kormányt alakíthat majd, míg a jobboldali pártok esélye a kormányra kerülésre minimálisnak tűnt. A felmérések eredményeiből azt lehetett kiolvasni, hogy a mérvadó közvélemény-kutató intézeteknél a kormánypárt támogatottsága hónapról-hónapra csökkent, míg az MKP-t leszámítva valamennyi, a táblázatban feltüntetett párt szavazótábora gyarapodott. A február közepén közölt felmérések Boris Kollár Sme rodina pártját és Marián Kotleba Ľudová strana Naše Slovensko (ĽSNS) nevű formációját sem mérték a parlamenti küszöb fölé.

A felmérések a főbb tendenciákra (a Smer–SD gyengülése, az ellenzéki pártok erősödése) ugyan rámutattak, de a választások eredményének megbecslésében rendkívül pontatlanok bizonyultak. Ennek következtében számos kritika érte a közvélemény-kutató cégeket a felmérések megbízhatósága és használhatósága kapcsán. A pontatlanság hátterében kevésbé módszertani hibák állnak, a jelentős mértékű eltérés oka inkább a jogi szabályozásban keresendő. A fő ok ugyanis a választási kampányról szóló 2014. évi törvény azon passzusa lehet (17. §),¹ mely a választásokat megelőző 14 napban megtiltja a közvélemény-kutatási adatok nyilvánosságra hozatalát. Parlamenti választási kampány idején, amikor rendkívül sok inger éri a választópolgárokat a pártok és véleményformálók részéről, illetve széles rétegek az utolsó napokban döntenek arról, hogy kit támogatnak majd a választásokon, a kéthetes moratórium rendkívül hosszú időnek számít. Ebben az időszakban csúcsosodott ki a kampány, zajlottak a televíziós vitaműsorok, ám ezek közvéleményre gyakorolt hatása már nem jelenthetett meg a nyilvánosság előtt. A szabályozás – melynek célja az volt, hogy a választókat ne befolyásolják a felmérések – végül azt eredményezte, hogy a polgárok nem jutottak információkhoz a megváltozott trendekről. Ennek kapcsán érdekes Ján Baránek, a Polis vezetőjének nyilatkozata,² mely szerint két nappal a választásokat megelőzően készítettek egy felmérést a fogadóirodák részére, és ebben Kotleba pártját már 6%-ra mérték. Könnyen lehet, hogy egy ilyen információ mozgósító erővel bírt volna a hagyományos pártokat támogató, de végül a mostani választáson otthon maradók körében, ami – ha csak a KDH parlamentbe jutásával számolunk – később alapaiban változtathatta volna meg a kormányalakítás menetét.

1 181/2014. törvény a választási kampányról.

2 Šest percent mali extrémisti ešte pred voľbami, Ľudia to nemohli vidieť. *SME*, 2016. március 7. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 10.

Pártok	MVK január	MVK február	Polis január	Polis február	Focus január	Focus február	Exit poll	Hivatalos eredmény
Smer–SD	34,5	32,5	41,0	38,4	37,0	34,6	27,3	28,28
SaS	3,4	4,0	4,2	5,2	5,1	5,5	13,3	12,10
OLaNO– Nova	5,0	5,0	6,0	6,8	6,1	6,1	11,2	11,02
SNS	10,1	10,5	7,9	9,1	7,2	8,7	8,0	8,64
ESNS	1,4	1,5	n.a.	2,5	1,4	2,1	6,8	8,04
Sme rodina	2,7	4,4	3,1	3,6	3,4	4,2	5,9	6,62
Most–Híd	6,5	7,0	8,0	9,2	7,0	8,2	7,3	6,50
#Siet'	14,7	14,5	13,8	10,4	13,2	14,0	6,7	5,60
KDH	8,6	9,0	6,0	6,6	7,0	7,0	5,0	4,94
MKP	5,1	5,0	5,3	4,0	3,9	3,5	3,6	4,04

1. táblázat: Közvélemény-kutatási eredmények: 2016. január-február, exit poll (az adatok százalékban)^{3, 4, 5}

Az urnazárást követően bemutatott exit poll adatokat, melyet Kotleba előretörése okán politikusok és politológusok egyöntetűen neveztek döbbenetesnek és sokkolónak, a választások hivatalos adatai is megerősítették, sőt a végeredmény a KDH parlamentből való kiesése miatt még egy ráadás meglepetést is hozott. Az előzetes várakozásokhoz képest a parlamenti választások eredményei tehát jelentős meglepetést jelentettek: a hagyományos pártok támogatottsága visszaesett, míg a rendszerellenes- és protestpártok korábban nem látott tömegeket tudtak sikeresen megszólítani.

3 Smeru vychádza jediný partner do koalície. MVK a Focus vydali posledné prieskumy. *Hospodárske noviny*, 2016. február 18. Letöltés helye: www.hnonline.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 10.

4 Prieskum Polis: Smer by sám vládu nezostavil. *SME*, 2016. február 15. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 10.

5 Exit poll Markízy: Smer a KDH padli, Kollár a Kotleba bodujú. *SME*, 2016. március 5. Letöltés helye: www.sme.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 10.

A többségi pártok választási eredményei

A parlamenti választások során Szlovákia területe egyetlen választókerületet képez, a 150 fős törvényhozás megválasztása egyfordulós, arányos rendszerben zajlik. A parlamentbe jutáshoz a pártoknak az összes érvényes szavazat 5%-át kell megszerezniük, két vagy három párt koalíciója esetén a parlamenti küszöb 7%-a, négy vagy több párt választási koalíciója esetén pedig 10% a kvórum. A parlamenti választások érvényessége nem függ a voksoláson részt vevők arányától. A választópolgárok nyitott pártlistákra szavazhatnak, a szavazók elsőbbségi, preferenciális voksokkal befolyásolhatják az általuk választott pártlistán szereplő jelöltek sorrendjét. Legfeljebb négy preferenziszavazatot adhat le a választópolgár, mégpedig a képviselőjelöltek neve előtti sorszám bekarikázásával. Az adott pártra leadott összes szavazat legalább 3%-át elsőbbségi szavazatként megszerzett képviselők a mandátumok elosztásánál előnyt élveznek. A szabályozás kialakításakor a pártlistán való előrébb jutáshoz még arra volt szükség, hogy az adott pártlistát választók felének preferenciavoksát megszerezze egy képviselő. 1994-ben 50%-ról 10%-ra csökkentették a szükséges szavazatok arányát,⁶ végül 2006-ban mérsékeltek a jelenleg is hatályos 3%-ra.

A választáson az a Szlovákiában bejegyzett párt indulhat, mely legkésőbb 90 nappal a választás napját megelőzően a Központi Választási Bizottsághoz benyújtja a jelöltlistáját, valamint az arról szóló igazolást, hogy az induláshoz szükséges 16 596 eurót letétbe helyezte a Belügyminisztériumnál. Amennyiben egy pártlista megszerzi az összes érvényes szavazat legalább 2%-át, úgy a választási kauciót visszakapja, ellenkező esetben a befizetett összeg az államkincstárt gyarapítja.⁷

A választáson a névjegyzékben szereplő 4,4 millió választópolgár közül 2 648 184-en vettek részt, ami 59,82%-os választási arányt jelent. A részvételi arány nem tér el jelentősen az elmúlt két szavazáson tapasztalt választó aktivitástól, csak minimálisan haladja meg azokat: 2010-ben a polgárok 58,83%-a, 2012-ben pedig 59,11%-a járult az urnák elé. Közigazgatási egységekre lebontva, a legmagasabb részvételi arányt a Pozsonyi és a Zsolnai kerületben tapasztalhattuk (66,41%, illetve 64,78%), a legalacsonyabbat pedig a Kassai kerületben (52,83%). Járási szinten a Zsolnai kerületi Turdossini járásban volt a legmagasabb a részvételi arány (70,42%), ezt követi a Pozsonyi kerületben található Szenci járás (69,02%), valamint a főváros három járása, Pozsony I., III. és IV. Folytatódott a korábbi választásokon már tapasztalt tendencia, hogy a magyarlakta területeken a választói hajlandóság egyre jobban elmarad az országos átlagtól. A magyarlakta területként meghatározott 16 déli

6 Grigorij Mesežnikov: A nem konszenzuson alapuló választási reform: Szlovákia esete. *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, III. évfolyam, 2001/1. szám.

7 333/2004. törvény a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsába történő választásról.

járás, valamint a főváros és Kassa közül idén már csak Pozsonyban, valamint a magyarok által ugyancsak alacsony arányban lakott Szenci és Nyitrai járásban volt az országos átlagot meghaladó a választói aktivitás. 2006-ban és 2010-ben a Dunaszerdahelyi járás országos viszonylatban is a legmagasabb részvételi mutatókkal bírt, de még 2012-ben is az országos átlagtól magasabb volt a szavazói hajlandóság a járásban. Idén már csak a járás lakosainak 56,46%-a járult az urnák elé. A magyar választóknak a politikától való elfordulását mutatja, hogy a másik magyar többségű járásban, a Komáromiban nagyon alacsony, mindössze 49,02%-os volt a részvétel. Komárom mellett további három, magyarok által is lakott járás országos szinten is a sereghajtók közé tartozik. Az egész országban a Nagymihályi járásban volt legkisebb a választói hajlandóság (43,55%), ezt követi a Nagyrőcei járás 46,93%-kal és a Tőketerebesi járás 48,81%-kal.

	Szavazat (2016)	Szavazati arány (2016)	Mandátum (2016)	Szavazat (2012)	Szavazati arány (2012)	Mandátum (2012)
Smer–SD	737 481	28,28	49	1 134 280	44,41	83
SaS	315 558	12,10	21	150 266	5,88	11
OLaNO– Nova	287 611	11,02	19	218 537	8,55	16
SNS	225 386	8,64	15	116 420	4,55	---
LSNS	209 779	8,04	14	40 460	1,58	---
Sme rodina	172 860	6,62	11	---	---	---
Most– Híd	169 593	6,50	11	176 088	6,89	13
#Siet'	146 205	5,60	10	---	---	---
KDH	128 908	4,94	---	225 361	8,82	16
MKP	105 495	4,04	---	109 483	4,28	---

2. táblázat: Pártok eredményei a 2016. és a 2012. évi törvényhozási választásokon

A választások győztese a négy évig egyedül kormányzó Smer–SD lett, ám a megszerzett 737 ezer szavazat 10 éves mélypontot jelent a párt történelmében a parlamenti voksolások során. A párt 2012-ben még 1,1 millió szavazatnál is többet szerezve aratott történelmi sikert, és Robert Fico pártelnök megalakíthatta Szlovákia rendszerváltás utáni első egyszínű

kormányát. A négy évvel ezelőtti 44,41%-os szavazati arány most 28,28%-ra esett vissza, ezzel együtt a párt képviselői mandátumainak száma is 83-ról 49-re csökkent. A Smer–SD eredménye jól illeszkedik abba a sorba, ami a 2012-es győzelmet követően jellemezte a párt, illetve annak vezetője szereplését a különböző választásokon. 2014 márciusában Fico az államfőválasztás második fordulójában alulmaradt a politikában újonc Andrej Kiskával szemben, majd pár hónappal később a Smer–SD első lett ugyan az európai parlamenti választáson, ám még a szavazatok negyedét sem sikerült megszereznie. Végül nem csak a Smer, hanem a teljes szlovák politikai elit vereségének és felelősségének tekinthetjük azt, hogy a szociáldemokrata párt jelöltje, Vladimír Maňka 2013-ban alulmaradt a Besztercebányai kerület megyefőnöki tisztségéért vívott küzdelemben Marián Kotlebával szemben.

Fico a csökkenő támogatottságot látva intenzív kampányba kezdett, mely végigkísérte a választásokat megelőző két évet. Három szociális csomagot jelentett be, összesen egymilliárd euró értékben. A mintegy három tucat programpont zömében olyan tételeket tartalmazott, melyekben semmi rendhagyó nincs, mely intézkedések egy kormány teljesen átlagos ügymenetének részét képezik (pl. munkanélküliség csökkentése, minimálbér-emelés, útfelújítások), ám több olyan pontot is találunk, melyek egyértelműen a szavazatmaximálást voltak hivatottak elősegíteni (pl. gázár-visszatérítés, nyugdíjasok és diákok ingyen utazása a vasúton). A korrupciós ügyekről a szót elterelni kívánó paternalista politika azonban nem hozta meg az átütő sikert. A Smer–SD a választás előtti időszakot már nem tudta uralni, a kampány utolsó szakaszában a politikai napirendet az egyre égetőbb problémákkal küzdő egészségügyi és oktatási szféra dolgozóinak tiltakozáshulláma határozta meg. Másik jelentős kampánytémája volt a szociáldemokrata pártnak a migrációs válság. Fico a baloldali főszóddal szembemenve menekültellenes nézeteket képviselt, ám mivel a migrációellenesség szinte a teljes szlovákiai politikai elitet jellemezte, abból a bevándorlást a legkeményebben elutasító nacionalista pártok, mindenekelőtt Kotleba Mi Szlovákiánk párta tudott egyértelmű előnyt kovácsolni. Ráadásul Fico menekültellenessége álszentnek tűnt annak fényében, hogy kormánya figyelmen kívül hagyta a 2015 augusztusában Bősön megtartott helyi népszavazás eredményét, mely során a választáson résztvevők 96%-a szavazott a településen tervezett, 500 menekült befogadására alkalmas átmeneti szállás megnyitása ellen.

A Smer–SD 396 799 szavazatot veszített 2012-höz képest, vagyis akkori szavazóbázisa egyharmaddal csökkent. 2012-ben Fico párta a 79 járás közel felében, 37-ben megszerezte a szavazatok abszolút többségét, idén viszont 50%-ot meghaladó eredményt sehol sem tudott elérni. Legjobb eredményeit a párt kerületi szinten hagyományosan az Eperjesi, a Trenčsényi és a Zsolnai kerületben érte el, járási szinten pedig a Csacai, a Mezőlaborci, a Szinnai és a Szobránci járásokban szavaztak rá a legmagasabb arányban a választók (43–47%). A Smer–SD jelentős visszaesését mutatja, hogy az idei parlamenti választásokon mutatott teljesítménye nem csak a 2012-es, de a 2010-es választások járási eredményeitől is jelentősen

elmarad. Van azonban két járás, ahol a 2016-os eredménye felülmúlja a hat évvel korábbi támogatottságát; érdekesség, hogy a két magyar többségű járásról, tehát a Dunaszerdahelyiről és a Komáromiról van szó. A Dunaszerdahelyi járásban négy év alatt ugyan hétszáz szavazót elveszített a Smer, de a hat évvel korábbi 3,64%-os szavazati arányhoz képest idén 5,17%-ot ért el. A Komáromi járásban a 2010-es 8,16%-os eredményhez képest idén a voksok 9,6%-át szerezte meg idén Robert Fico pártja. Ha megvizsgáljuk a településsoros adatokat, akkor azt láthatjuk, hogy a Smer–SD a Dunaszerdahelyi járás 24 településén növelni tudta támogatóinak számát. Természetesen nem az történt, hogy az itt élő szlovák választópolgárok gyökeresen jobbnak találták volna a Smer kormányzását, mint a más járásokban élők. Ha megvizsgáljuk azokat a településeket, ahol a leginkább nőtt a Smer választók száma (pl. Nyékvárkonyban és Nyárasdon másfélszer, Szentmihályfán kétszer, Nagyudvarnokban háromszor annyian választották idén a szociáldemokrata pártot, mint 2012-ben), akkor azt találjuk, hogy ezekben a falvakban a 2001-es és a 2011-es népszámlálás közötti időszakban jelentősen megnőtt a magukat szlovák nemzetiségűnek vallók száma és aránya. Nyékvárkonyban közel megduplázódott a szlovákok száma, Szentmihályfán megháromszorozódott, Nagyudvarnokban pedig megötszöröződött, miközben a magyarok száma többnyire stagnált, vagy csökkent. Feltételezhetően a folyamat azóta sem állt le, így a magyarság számarányának csökkenése a legutóbbi népszámlálás óta eltelt öt évben is hasonló ütemben zajlott. A Smer relatíve jó csallóközi eredményei tehát egyrészt a szlovákiai magyarságot sújtó negatív demográfiai folyamatokkal, másrészt pedig a főváros közelségével, az onnan kitelepülő szlovákok tömegével magyarázhatók.

Az 5%-os küszöb környékére mérték a közvélemény-kutatók a Szabadság és Szolidaritás (SaS) pártot, mely végül a jobboldal vezető erejeként került ki a választásból. A Richard Sulík EP-képviselő által vezetett párt már megalakulása óta az egyik legmarkánsabb Smer- és Fico-elleneséget képviseli, sikerét most is leginkább ennek köszönhetette. Az SaS 2009-ben alakult meg, a következő évben bekerült a szlovák törvényhozásba és tagja lett Iveta Radičová kormányának, melynek bő egy évvel későbbi megbukásához nagyban hozzájárult. Az SaS liberális pártként határozza meg magát, mely a liberalizmust kezdetektől a gazdaságpolitikájában jelenítette meg a legerőteljesebben. A meglegházasság melletti küzdelem, a könnyűdrog-fogyasztás dekriminalizálásának szorgalmazása mindinkább háttérbe szorult az SaS programjában az elmúlt években, és most a szélsőjobboldali alakulatokat is meghazudtoló idegenellenességgel vette ki részét a választási kampányból.⁸

Az SaS 315 558 voksot kapott, ami az összes érvényes szavazat 12,1%-át jelentette. 2012-es eredményét megkétszerezte a párt, ezzel arányosan képviselői mandátumainak száma 11-ről 21-re nőtt. A párt majdnem minden harmadik szavazatát a Pozsonyi kerületben

8 Na bilbordoch reformy, na mítingoch utečenci: SaS ide do volieb rozpoltená. *Denník N*, 2016. február 19. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 22.

szerzte, az összes járás közül pedig összesen hétben tudott győzni: az öt fővárosiban, a Szenciben és a Kassa I. járásban. Ennek fényében nem meglepő, hogy Richard Sulík pártjának választói között találunk a legnagyobb arányban városiakat: az SaS a szavazatainak 71,7%-át a városokban szerezte. Összességében az SaS azokban a járásokban kapta a legtöbb szavazatot, amelyek korábban a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió – Demokrata Párt (SDKÚ–DS) bástyáinak számítottak. Az egykor szebb napokat látott, 1998 és 2006 között Mikuláš Dzurinda személyében miniszterelnököt adó párt a 2012. évi választásokra megroppant, majd belső viszályainak köszönhetően olyannyira eljelentéktelenedett, hogy az idei voksoláson csak a szavazatok 0,26%-át szerezte meg. Az SDKÚ-tól elpártolt szavazók megnyerésében minden bizonnyal nagy szerepe volt annak, hogy az SaS a többi jobboldali párttal szemben (Most–Híd, KDH, #Siet) teljesen egyértelműen kijelentette, hogy a Robert Fico vezette Smerrel semmilyen körülmények között nem hajlandó kormánykoalícióra lépni.

A közvélemény-kutatásokban szintén a parlamenti küszöb határán szerepelt az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OLaNO) nevű formáció, mely végül 287 611 szavazatot, az összes érvényes voks 11,02%-át szerezte meg, ami 19 mandátumot eredményezett. A tömörülés vezetője Igor Matovič, aki három társával (Jozef Viskupič, Martin Fecko, Erika Jurinová) 2010-ben még az SaS listájának 147–150. helyeiről indulva jutott be a preferenzaszavazatoknak köszönhetően a szlovák törvényhozásba. Matovič és párttársai 2012-ben már saját pártjuk utolsó helyeiről kerültek be a parlamentbe, és ezt a bravúrt 2016-ban is meg tudták ismételni. Az OLaNO egyébként sem struktúrája, sem pedig az általa gyakorolt politikai kultúra tekintetében nem minősül hagyományos pártnak, sokkal inkább protestpártként tartjuk számon. Magát a jobbközép, konzervatív pártok közé sorolja, tagsággal ugyanakkor nem rendelkezik, inkább szakemberek és a civil szektort képviselő függetlenek csoportosulása, mely a parlamentben különböző performanszokkal hívta fel a figyelmet a Smerhez kötődő korrupciós ügyekre.

Az idei választásokon az Egyszerű Emberek listáján kaptak helyet a Daniel Lipšic vezette NOVA képviselőjelöltjei is.⁹ Lipšic 2012-ben, három hónappal a parlamenti választásokat követően hagyta el a KDH frakcióját, és alakította meg pártját azzal a reménnyel, hogy sikerrel tudja majd megszólítani a csalódott jobboldali szavazókat, elsősorban a kereszténydemokrata pártból és az SDKÚ-ból kiábrándultakat. Daniel Lipšic arra épített, hogy a 2012-es választásokon a KDH listáján a 3. helyről az elsőre „karikázták” fel a választók, vagyis a párt legnépszerűbb politikusává vált. A terve az volt, hogy létrehozza a jobboldal vezető pártját, mely a Smerrel szembeni kormányváltó erőként vág majd neki a 2016-os választásoknak. Ennek megfelelően Új Többség (Nová väčšina) néven hozta létre a pártját,

9 Lipšic sa spojil s Matovičom. Prečo mu to s Novou nevyšlo? *Denník N*, 2015. június 29. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 24.

majd miután a felmérésekből kiderült, hogy közelről sem beszélhetünk többségről, annak nevét háromszor is megváltoztatva született meg végül a NOVA elnevezés. Igor Matovič és Daniel Lipšic annak érdekében, hogy ne vesszenek el szavazatok a jobboldalon, a választásokon való közös indulásban egyeztek meg 2015-ben. Eredetileg OLaNO–Nova koalícióban gondolkodtak, ám mivel a közvélemény-kutató intézetek a koalíciókra vonatkozó 7%-os parlamenti küszöb alatt mérték őket, végül közös listát állítottak. Az OLaNO listájának első tíz helyét civil aktivistáknak ajánlották fel, a NOVA jelöltjei pedig 35 helyet kaptak a 150-ből. Igor Matovič hagyományosan a 150. helyről indult, és közel 160 ezer preferenciavokst kapva végzett az első helyen. Lipšic a 14. helyről 84 ezer karikával lépett elő a 2. helyre, 20 ezerrel kevesebb elsőbbségi szavazatot szerezve a 2012-es választásokhoz képest. A kerületi eredményeket vizsgálva azt láthatjuk, hogy az OLaNO–Nova listája mind a nyolc közigazgatási egységben több szavazatot kapott mint 2012-ben. A legerőteljesebb növekedésre a Pozsonyi (52%), az Eperjesi (50%), a Kassai (44%) és a Nyitrai (39%) kerületekben került sor. Az Egyszerű Emberek listájának támogatói az SaS-hez hasonlóan döntően városiak: szavazóinak közel kétharmadát az urbánus népesség adta.

A prognózisoknak megfelelően a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) 15 mandátumot szerezve négy év után visszajutott a parlamentbe. 2012. évi támogatottságát megduplázva szerzett 225 386 szavazatot, ami az összes érvényes voks 8,64%-át jelentette. A párt jelentős arculatváltáson esett át 2012 után: Ján Slota pártelnök a sikertelen választást követően nem indult újra az elnöki tisztségért. Tiszteletbeli elnök lett, majd fél évvel később Slotát kizárták az SNS soraiból a pártvagyon hűtlen kezelésének gyanúja miatt. Slota utóda Andrej Danko lett, aki merőben új hangon szólt a választókhoz: több megnyilatkozásában is felemelte szavát a xenofóbiával és a rasszizmussal szemben.¹⁰ Danko irányítása alatt az SNS nacionalista pártból nemzeti-konzervatív párttá kezdett átalakulni, ami ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a nemzetállam építésének kérdése és a szlovák hazafiasság erősítésének szorgalmazása ne lenne meghatározó a párt programjában. A választási kampány idején az úgynevezett magyarkártyát nem játszotta ki sem az SNS, sem más szlovák párt. Már a 2012-es választásokon is sokkal kisebb jelentősége volt a magyarokkal szembeni nacionalizmusnak a választási kampányban, mint a korábbi voksolások alkalmával. Amennyiben a tendencia folytatódik, akkor a magyarkártya jó eséllyel tartósan eltűnik a szlovák közéletből.

Az SNS hagyományosan a Zsolnai kerületben érte el a legjobb eredményét, ezen kívül a Trencsényi, a Besztercebányai és az Eperjesi kerületekben teljesített a párt az országos teljesítményét meghaladó mértékben. A nemzeti párt az országos eredményétől jócskán elmaradva

10 Andrej Danko a parlamenti választásokat követően adott interjút a pozsonyi Új Szónak, és ebben bocsánatot kért elődje kijelentéseiről: *„Ha a múltban bárkit személyesen megbántott bármely elődöm durva megszólalása, az SNS elnökeként elmondhatom, hogy őszintén sajnálom, és elnézést kérek. Sokszor magam is szégyenkeztem e kijelentések miatt, és méltatlannak éreztem őket a párthoz, ezért is változtattam meg az SNS-t.”* (Új Szó, 2016. április 8.)

teljesített Pozsonyban és Kassán, valamint hagyományosan gyenge eredményt ért el a déli, etnikailag vegyesen lakott járásokban. Az országos átlagtól gyengébbek az SNS eredményei a romák által sűrűbben lakott járásokban is, erre a tényre az 1992–2010. közötti szlovákiai választások területi jellegzetességeit vizsgáló tanulmányukban már rámutattak Szabó Balázs és Tátrai Patrik.¹¹ Ha a nemzetiek idei területi eredményeit összevetjük a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS)¹² 1998-as járási eredményeivel, akkor látható, hogy az SNS ki- sebb arányú támogatottság mellett, de döntően ugyanazokban a közigazgatási egységekben szerepelt a legjobban. 1998-ban a HZDS a megszerzett szavazatszám szerint a következő járásokban volt a legeredményesebb: Zsolnai, Privigyeyi, Nyitrai, Trencsényi, Csacai, Nagy- szombati, Eperjesi. 2016-ban az SNS pedig sorrendben az alábbi járásokban kapta a legtöbb szavazatot: Zsolnai, Privigyeyi, Nyitrai, Eperjesi, Trencsényi, Túrócszentmártoni, Csacai.

A legnagyobb meglepetést a választások éjszakáján a Marian Kotleba vezette Mi Szlová- kiánk Néppárt (ĽSNS) parlamentbe jutása jelentette. A közvélemény-kutatások – feltételez- hetően a nagyszámú rejtőzködő szavazónak köszönhetően – messze a parlamenti küszöb alá mérték a szélsőjobboldali tömörülést, ám az végül közel 210 ezer voksot szerevve 8,04%-os támogatottságot ért el, ezzel 14 képviselői helyhez jutott. 2012-ben a párt 1,58%-ot szerzett a parlamenti választásokon, akkori szavazatszámát mostanra megötszörözte. Kotleba és az általa képviselt rasszista, rendpárti politika első komoly eredményét 2013 novemberében érte el, amikor 71 ezernél is több voksot gyűjtve sikerült megnyernie a Besztercebányai kerület megyefőnöki tisztségéért vívott küzdelmet. Az ĽSNS törvényhozásba jutásának oka nem csupán az erőteljes idegengyűlölő és menekültellenes retorika volt, hanem az is, hogy a hagyományos pártok már hosszú ideje képtelenek megfelelő megoldási alternatívákat fel- vázolni a gazdaságilag legrosszabb helyzetben lévő régiók lakosai részére. Kotleba pártját a Besztercebányai, a Zsolnai és az Eperjesi kerületekben élők választották a legmagasabb arányban. A tömörülés a legrosszabb eredményét a két magyar többségű járásban érte el: a Dunaszerdahelyi járásban a szavazatok 1,3%-át, a Komáromiban pedig 2,06%-át szerezte meg. 5% alatti eredménye országosan ezen kívül csak a fővárosban és a Szenci járásban volt az ĽSNS-nek.

Kotleba sikeréhez nagyban hozzájárult, hogy a legsikeresebben tudta megszólítani az első szavazókat. A Focus által a Markíza kereskedelmi televízió részére készített exit pollból kiderül, hogy a 18–21 év közötti választók 22,7%-a adta a voksát az ĽSNS-re, ezzel a szél- sőjobboldali párt volt a legeredményesebb ebben a korosztályban.¹³ A politikai elemzők

11 Szabó Balázs – Tátrai Patrik: Területi különbségek a pártpreferenciákban Szlovákiában, 1992–2010. *Tér és Társadalom*, 2011/4.

12 Az egykori kormánypárt a 2010-es és 2012-es választásokon nem jutott be a parlamentbe, majd 2014-ben bejelentették a párt megszűnését.

13 Kto volil Kotlebu a prečo? Nie, nie je to len pre utečencov. *Denník N*, 2016. március 6. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. 05. 30.

általában úgy írták körül a Kotlebát támogató választópolgárokat, mint akik döntően alacsony végzettséggel rendelkeznek, kistelepüléseken élnek, a kirekesztő és rasszista (leginkább homofób és cigányellenes) megnyilvánulások iránt fogékonyak. A választási eredményekből kitűnik, hogy a Mi Szlovákiánk Néppárt választói között ugyanolyan arányban találunk városi népességet, mint falun élőket. Az exit poll adatai alapján pedig kijelenthetjük, hogy a párt szimpatizánsai között kifejezetten alacsony a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (6,8%), ugyanakkor magas, 20,5%-os a felsőfokú végzettségűek aránya, az érettségivel rendelkezőké pedig közel 55%. A pártválasztás szempontjait vizsgáló kérdésre adott válaszokból nem következik az, hogy a választói ne lennének fogékonyak az idegengyűlölő retorika iránt, de azt kijelenthetjük, hogy a várakozásokhoz képest meglepően alacsony, mindössze 8% azoknak az aránya, akik saját bevallásuk szerint a menekültellenes szövegek miatt választották Kotlebáékat. Legalábbis bevallottan, hiszen ennél a pártnál jelölték meg a legtöbben (az LSNS-t választók 23%-a), hogy „Szlovákia érdekeit” szem előtt tartva adták le a szavazatukat. Ez önmagában elég ködös fogalom, így ez a kategória az országot az Európai Unió és a NATO keretein kívül látni akaró választókat, vagy éppen a „*cigány parazitáktól*”¹⁴ megszabadulni szándékozókat is magában foglalhatja.

További meglepetést jelentett a Boris Kollár vezette Sme rodina (Család vagyunk) nevű párt parlamentbe jutása. A szlovák celebvilágból ismert gazdag vállalkozó 2015 novemberében hozta létre a pártot, azaz alig négy hónap alatt sikerült a semmiből felépítenie egy olyan tömörülést, mely 172 860 szavazatot (6,62%) szerezve 11 képviselőhelyhez jutott a parlamentben. Kollár sikere érzékelteti talán a legjobban, hogy a törvényhozási választásokon nagyon sokan tüntetőleg szavaztak. A pártról, annak értékrendjéről a választók nagyon keveset tudhattak, Kollár gyakorlatilag két témával kampányolt. Az egyik a fennálló pártrendszer támadása volt, melynek lényege a pártvezető fő szlogenjével írható le a legérzékletesebben: „*Nekem hihetnek. Nem vagyok politikus.*” A tömörülés szerint a hagyományos pártok és azok politikusaiknak sajátja, hogy „*lopnak, hazudnak és csalnak*”, pénzügyi csoportok és oligarchák által irányítottak. A párt másik fő témája az ország megvédésének ígérete volt a „*muszlim invázióval*” szemben.¹⁵

A párt a Pozsonyi, a Trencsényi és a Kassai kerületekben szerepelt a legjobban, járási szinten pedig a Malackai, a Bazini és a Szenicei járásokban volt a legnagyobb arányú, 9–10% közötti a támogatottsága. A legrosszabb szavazatarányt (3–3%) a többi szlovák párt-hoz hasonlóan a Mi családunk is a két magyar többségű járásban érte el. Összességében az északi és a déli járásokban érte el leggyengébb eredményeit a párt: hét déli és hét északi járásban nem tudta a szavazatok 5%-át megszerezni. Az északi járások eredményeit megvizsgálva láthatjuk, hogy vagy azokról az egységekről van szó, ahol a Smer–SD jóval az országos

14 De kicsoda Kotleba? *Új Szó*, 2016. március 6. Letöltés helye: www.ujso.com; letöltés ideje: 2016. 05. 30.

15 www.hnutie-smerodina.sk

eredményét meghaladó eredményt ért el (Csacai, Felsővízközi és Mezőlaborci járások), vagy pedig azokról a járásokról, melyekben a KDH ért el kimagasló szavazatarányt (Alsókubini, Námesztói, Ólublói és Turdossini járások).

Nyolcadik helyen jutott be a szlovák törvényhozásba a #Siet' (Háló). A korábbi kereszténydemokrata párti politikus, Radoslav Procházka által 2014-ben alapított párt 146 ezer szavazattal, az összes érvényes voks 5,6%-val zárta a választásokat. A 10 képviselői helyet érő eredmény óriási csalódás volt Procházka számára, aki a 2014. évi köztársaságielnök-választásokat követően a jobboldal új vezetőjének szerepében tetszelgett. Akkor Procházka 400 ezer szavazatot szerezve végzett a választás első fordulójában a harmadik helyen. Ezt a támogatottságot akarta kamatoztatni a #Siet' létrehozásával, mely párt a szétforgácsolódott jobboldal, elsősorban a kereszténydemokrata gyökerekkel bíró tömörülések vezető ereje lett volna. Keresztény irányultságú párt pedig szép számmal akad a politikai palettán: a #Siet' mellett ide tartozik a KDH, az SDKÚ, az OĽaNO–NOVA. Procházka a KDH-ból és az SDKÚ-ból kiábrándultaknak kívánt alternatívát állítani a Hálóval, de más pártoktól is érkeztek hozzá szimpatizánsok. A közvélemény-kutatásokból például kitűnt, hogy a #Siet' létrehozását nagyon megszenvedte 2014 őszén Daniel Lipšic pártja: a Háló megjelenésével a NOVA támogatottsága megfeleződött. Még a legutolsó nyilvánosságra hozott felmérésekben is a Háló volt a Smer legerősebb kihívója, így a választások sokadik nagy meglepetésének számított, hogy a párt végül épphogy bejutott a parlamentbe. Procházka az államfőválasztási kampány során bírálta a Smer és Robert Fico hatalomgyakorlási technikáit, a kritikai hangvétel viszont a későbbiekben egyre gyengébb lett. Procházkával ellentétben az SaS és az OĽaNO politikusai végig markánsan bírálták a Smer és annak prominenseit, így a szociáldemokrata párttal elégedetlenek legnagyobb csoportja ezt a két pártot választotta.

A #Siet' a legjobb eredményeit a Zsolnai és az Eperjesi kerület néhány járásában, valamint Kassán érte el. Egyetlen járásban ért el kimagasló eredményt: a Námesztóiban, ahol közel 15%-os támogatottságra tett szert. Figyelemre méltó, hogy a KDH is ebben a közigazgatási egységben teljesített a legjobban, ugyancsak megközelítve a 15%-ot. A #Siet' országosan a járások majdnem felében – szám szerint 33-ban – nem tudta megszerezni a választók 5%-nak a bizalmát. Legkisebb támogatottsága a két magyar többségű járásban, valamint a Rimaszombati és az Érsekújvári járásban volt a pártnak. Szavazatainak többségét, 60%-át városban szerezte a Háló, ami leginkább a négy kassai járásban elért, átlagosan 8%-os eredményének köszönhető. Önmagában Radoslav Procházka személye sem volt már annyira vonzó a választóknak, mint két évvel korábban az államfőválasztáson. Mindössze 67 500 preferenciaszavazatot kapott, azaz a #Siet' választóinak a fele sem adta neki a szimpátiát kifejező elsőbbségi szavazatot.

A KDH parlamentből való kiesésének oka a már említett konzervatív, keresztény gyökerű pártok szétforgácsolódottságában kereshető. A kereszténydemokrata párt 1990-től megszakitás nélkül nyolc cikluson keresztül tagja volt a szlovák törvényhozásnak. Ez alatt a negyed évszázad alatt számos politikus hagyta el a KDH-t és alapított saját pártot. A két utolsó jelentősebb próbálkozó Radoslav Procházka és Daniel Lipšic voltak, mint láthattuk, egyikük sem teljesítette a saját maguk elé kitűzött célokat, a két párt ráadásul leginkább egymást, valamint az „anyapártot” gyengítette a választásokon. A kereszténydemokraták 129 ezer szavazatot, 4,94%-ot szereztek, vagyis mindössze néhány ezer szavazat hiányzott számukra a mandátumszerzéshez. A KDH az előző választásokhoz hasonlóan a Zsolnai és az Eperjesi kerületben teljesített a legjobban.

Az MKP és a Híd választási eredményei és területi jellegzetességei

A 2010-es és a 2012-es választásokhoz hasonlóan 2016-ban is két párt küzdött a szlovákiai magyarok szavazataiért: a magát regionális és etnikai pártként meghatározó Magyar Közösség Pártja (MKP), valamint a 2009-es megalakulása óta a szlovákiai magyarok és a szlovákok együttműködését szorgalmazó polgári párt, a Most–Híd. A két párt küzdelmének eredménye megegyezik a két korábbi parlamenti választás eredményével: a Híd jobban szerepelt az MKP-nál és parlamenti tényező maradt, míg a Magyar Közösség Pártja zsinórban harmadszor maradt ki a szlovák törvényhozásból. Harmadik pártként 2013 decemberében a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) jelent meg a szlovákiai magyar pártpalettán. A tömörülés a 2014-es európai parlamenti és helyhatósági választásokhoz hasonlóan marginális erő maradt; mindössze 2426 voksot sikerült szereznie (0,09%).

Az MKP óvatos optimizmussal várhatta a parlamenti választásokat, melyre az adott indokot a pártnak, hogy a 2013 ősztől megrendezett valamennyi szlovákiai választás során eredményesebben szerepel a Hídnál (2013 őszen megyei önkormányzati, 2014 májusában európai parlamenti, 2014 őszen pedig helyi önkormányzati választásokra került sor). Ezek a választások megmutatták, hogy az MKP regionális beágyazottsága erős, jobb mint a legfőbb rivális párté. Parlamenten kívüli pártként az MKP számára ezeken a voksolásokon létfontosságú volt a jó szereplés, ugyanis az etnikai párt számára parlamenti képviselő hiányában a települési és a regionális erős beágyazottság biztosíthatta a helyi alapszervezetek túlélését.

A Híd és az MKP a programjai számos átfedést mutatnak, mindkettőben kiemelt cél egyebek mellett a déli régiók gazdasági felzárkóztatása, a kétnyelvűség megvalósítása, a kulturális és az oktatási önkormányzatiság elérése. A Híd *Polgári Vízión*¹⁶ című programjának

16 A teljes program elérhető a www.polgarivizio.sk weboldalon.

Szlovákiai magyar nemzetpolitikai stratégia c. alfejezete szerint a felvidéki magyarság – a program által javasolt kifejezés szerint szlovákiai, illetve dél-szlovákiai magyarság – „közös név, jól körülírt regionális identitás és szimbólumok nélküli közösség”. A párt nemzetpolitikai stratégiája arra tesz javaslatot, hogy a fentiek miként tölthetők meg tartalommal, illetve a dokumentum arra kíván választ adni, „hogyan lehetséges a negatív tendenciák lelassítása, esetenként leállítás és megfordítása, és hogyan építhető fel egy fenntartható, értéket képviselő szlovákiai magyar közösség struktúrája”. A Híd a program szerint átfogó törvényjavaslattal kívánja megteremteni a keretet a kisebbségi kultúra finanszírozásának stabilitásához. A javaslat egy kisebbségi kulturális önkormányzati modell létrehozásával számol, amely a létrehozandó Magyar Kisebbségi Kulturális Tanács révén lehetővé tenné egy szlovákiai magyar kultúrpolitika kialakítását és érvényesítését. Stratégiai célként fogalmazza meg nemzetpolitikájában a Híd a kulturális és az oktatási önkormányzatiság biztosítását a felvidéki magyar közösség számára. Az önkormányzatiság egy kisebbségi tanácson keresztül valósulna meg, amelyet a szlovákiai magyar kisebbség tagjai választanának meg 4 éves ciklusokra.

Egyértelműen felvidéki magyar identitásról, a felvidéki magyarság megmaradásáról, az asszimilációs folyamatok lassításáról, megállításáról, szerencsés esetben a folyamatok megfordításáról, illetve a magyarság anyagi, szellemi és számbeli gyarodásáról beszélt programjában a Magyar Közösség Pártja. A *Közös akarat* című választási program négy pillérré épül: az első Szlovákia és Európa jövője, a második a gazdaság, a szociálpolitika és az egészségügy kihívásai, a harmadik a régiók felzárkóztatása, a negyedik pedig a magyarság megmaradására összpontosít. A gazdasági program a 2014-ben elfogadott *Baross Gábor Tervre* épül, mely szerint az MKP célja, hogy Dél- és Kelet-Szlovákia régiói a folyamatos leszakadás helyett a felzárkózás útjára lépjenek. A negyedik programpillér a 2014 decemberében bemutatott *A szlovákiai magyar közösség megmaradásának és gyarodásának, valamint Dél-Szlovákia gazdasági felzárkóztatásának intézményi feltételei* c. dokumentumra épít. Ennek célkitűzése egy olyan, természetes régiók mentén kialakított déli megye létrehozása, amelyben a helyi közösség saját kezébe vehetné régiójának fejlesztését és a hivatalos kétnyelvűség is valóra válhatna. A koncepció a peremvidék, a szórvány számára az oktatási és kulturális önkormányzatiság megadásával számol.

Az együttműködés pártjaként alakult Híd 2014-ben, a VIII. kongresszusán döntött arról, hogy a jövőben polgári pártként határozza meg magát, illetve ekkor került elfogadásra a már említett *Polgári Vízió 2016* elnevezésű dokumentum, a párt stratégiai, választási programja. Ezen a kongresszuson tisztújításra is sor került, ekkor lett a párt egyik alelnöke Lucia Žitňanská, aki 2006-tól az SDKÚ színeiben ült a parlamentben. 2012-ben az SDKÚ listáján a harmadik helyet foglalta el, 103 ezer preferenciaszavazatnak köszönhetően végül a párt legnépszerűbb politikusa lett. A Híd megalakulása óta nem csupán a tisztán magyar öntudattal rendelkezőket kívánja megszólítani, hanem a szlovák-magyar vegyes identitással

rendelkező szavazókat, továbbá a magyar felmenőkkel, rokonokkal és barátokkal rendelkező szlovák nemzetiségűeket. Žitňanská – aki egyébként maga is szlovák-magyar vegyes családból származik – szerepeltetésével a szlovák választók felé való nyitás még hangsúlyosabbá vált.

A Most–Híd a hetedik helyen jutott be a parlamentbe, az összes érvényes voks 6,5%-át szerezte meg. Bugár Béla és pártja rendkívül csodódott volt az eredmények láttán, hiszen 10%-ot meghaladó eredményre számítottak a párt prominensei.¹⁷ A Híd vártnál gyengébb szereplésében közrejátszhatott az a hangfelvétel, amelyet február közepén a Denník N tett közzé weboldalán. Ebben a pártelnök arról beszélt egy galántai kampánygyűlésen, hogy abban az esetben, ha nem sikerül jobboldali kormányt alakítani, akkor a Hídnek „*kutya kötelessége*” a Smerrel koalícióra lépni annak érdekében, hogy végre meginduljon a déli régiók felzárkóztatása.¹⁸

A párt növekedés helyett további szavazókat veszített: 2010-ben 205 ezer, 2012-ben 176 ezer, 2016-ban pedig 170 ezer választópolgárt tudott sikeresen megszólítani a Híd. Az eredmény 11 képviselői helyet jelentett, a mandátumszerzők közül heten magyar, négyen pedig szlovák nemzetiségűek voltak. A Híd magyar képviselőin kívül még Cséfalvay Katalin a #Siel listájáról és Grendel Gábor az OLaNO–Nova listájáról szereztek parlamenti mandátumot, tehát a választások éjszakáján kilenc magyar nemzetiségű induló tudott parlamenti mandátumot szerezni.¹⁹

A Magyar Közösség Pártja az összefogás jegyében állította össze a választási listáját, megnyitotta azt a fiatalok és a civilek előtt (Fiatal Függetlenek²⁰, Via Nova Ifjúsági Csoport²¹, Csemadok, Mi Magunk Mozgalom²²), ám az ő segítségükkel sem sikerült átlépnie az 5%-os küszöböt. A párt a voksok 4,04%-át szerezte meg, ami 105 495 szavazatot jelent. Az eredmények tükrében elmondható, hogy az MKP-nak továbbra is rendkívül stabil,

17 Bugár: a cél a kétszámjegyű eredmény. *Új Szó*, 2016. január 7.

18 Bugár: Ak neuspeje pravica, kvôli programu bude psia povinnosť íst so Smerom. *Denník N*, 2016. február 19. Letöltés helye: www.dennikn.sk; letöltés ideje: 2016. 06. 20.

19 Amennyiben megnézzük Cséfalvay Katalin és Grendel Gábor preferenciavoksait települési bontásban, azt láthatjuk, hogy a legtöbb elsőbbségi szavazatot a nagyvárosokban, elsősorban a megyeszékhelyeken szereztek, a magyar többségű városokban néhány tucat elsőbbségi szavazatot sikerült összegyűjteniük. Ennek alapján azt feltételezhetjük, hogy magyar nemzetiségű szavazókat legfeljebb kismértékben tudták megszólítani.

20 A Fiatal Függetlenek csoport tagjai – Orosz Örs, Zachar Pál, Bóna Zoltán és Bauer Ildikó – a lista 9., 19., 29. és 69. helyéről indultak.

21 A Via Nova ICS 2007-ben létrejött civil szervezet, mely a Magyar Koalíció Pártja Ifjúsági Csoportjának utódjának tekinthető. A szervezet öt saját jelöltje indult az MKP listáján, Cziprusz Zoltán, Nagy Dávid, Varga Tibor, Nagy György, Pócsik József a 10., 20., 30., 40. és 50. helyet foglalták el. További 18 olyan jelölt is indult a pártlistán, akik az ifjúsági szervezet tagjai, de nem a szervezetnek fenntartott kvóta keretében kerültek a listára.

22 A mozgalom vezetője Somogyi Szilárd, aki a 2010-2012. közötti ciklusban az SaS parlamenti képviselője volt. A Mi Magunk Mozgalom képviselői az MKP listáján a 100-103. helyeket foglalták el.

ugyanakkor elégtelen méretű a szavazói bázisa. A négy évvel korábbiakhoz képest a párt idén mintegy négyezer szavazattal kapott kevesebbet. Az MKP kis mértékben növelni tudta szavazói számát a Szenci, a Dunaszerdahelyi, a Lévai és a Rozsnyói járásokban, a Galántai járásban pedig 1200 új voksolót szerzett. A többi déli járásban viszont csökkent a pártot választók száma. A legérzékenyebb veszteséget a Komáromi járásban könyvelhette el az MKP: közel 2600 szavazót veszített a párt a 2012-es járási eredményéhez képest. Összességében hét járásban kapott több szavazatot az MKP a Hídnál, 2012-ben öt járás esetében volt ez igaz. 2016-ban a Dunaszerdahelyi, a Komáromi, a Lévai, az Érsekújvári, a Nagyrőcei, a Rimaszombati, a Nagykürtösi és a Töketeremesi járásokban győzött az MKP a legfőbb vetélytársával szemben.

A Híd az összes magyarlakta járásban rontott a négy évvel ezelőtti teljesítményéhez képest. A legkomolyabb visszaesést a Dunaszerdahelyi járásban könyvelhette el a párt: míg 2010-ben még a helyi választók több mint fele a Hídra szavazott (32 ezer voks), addig 2012-ben már alig 26 ezer, idén pedig mindössze 18 600 szavazatot szerzett itt a párt. Hasonlóan drámai ütemű csökkenést szenvedett el a Híd a Galántai és az Érsekújvári járásban is. Az előbbiben a 2012-es 12 ezres voksszám 8800-ra olvadt, míg az Érsekújvári járásban a 15 400 szavazat csökkent 12 ezer alá. A Komáromi járásban 2500, a Lévaiban pedig 1500 vokssal apadt a Most–Híd pártot választók száma. Parlamentbe való bejutását a vegyespárt nagyban köszönheti annak, hogy nőtt a pártot választó szlovák nemzetiségűek száma: mintegy 4300-zal közel 23 ezerre nőtt a fővárosi szavazóinak száma, míg a nem magyarlakta területként meghatározott „északi” járásokban 25 ezerről 38 ezer fölé nőtt a Híd szavazótábor. A 2011-es népszámlálás Pozsonyban mindössze 14 ezer (3,43%), Kassán pedig hat-ezer (2,65%) magyar nemzetiségű személyt talált, a két nagyvárosban tehát a Híd döntően szlovák szavazatokat tudott szerezni.

Járás	Részvétel (%)	Híd			MKP		
		Szavazat (2016)	% (2016)	Szavazat (2012)	Szavazat (2016)	% (2016)	Szavazat (2012)
Pozsonyi járások	67,33	22 931	9,26	18 614	1536	0,71	1557
Szenci járás	69,02	5114	12,00	5375	2146	5,03	1716
Dunaszerdahelyi járás	56,46	18 621	33,56	25 671	23 196	41,80	23 139
Galántai járás	59,19	8800	19,18	12 089	8183	17,84	6947
Komáromi járás	49,02	11 558	27,94	13 947	16 108	38,94	18 694
Lévai járás	56,61	6840	13,05	8696	7019	13,39	6911
Nyitrai járás	63,12	4989	5,93	5293	1776	2,11	1467
Érsekújvári járás	56,53	11860	18,00	15 412	11 430	17,35	12 716
Vágsellyei járás	55,71	4397	18,48	5413	3734	15,69	4121
Losonci járás	50,00	3568	12,54	4783	3097	10,89	3441
Nagyrócei járás	46,93	1482	10,40	1691	1673	11,74	1841
Rimaszombati járás	50,54	5578	17,71	6456	6505	20,66	7088
Nagykürtösi járás	52,79	2202	11,90	2685	2959	16,00	3200
Kassai járások	57,10	7536	6,76	7687	1474	1,31	1573
Kassa-vidéki járás	55,63	4585	8,99	5081	3400	6,67	3473
Nagymihályi járás	43,55	2751	6,60	2928	2278	5,46	2422
Rozsnyói járás	51,62	4070	16,81	5468	3481	14,38	3352
Tőketerebesi járás	48,81	4498	11,50	4901	4925	12,60	5404
Déli járások összesen		131 380		152 190	104 920		109 062
Déli járások Pozsony és Kassa nélkül		100 913		125 889	101 910		105 932
„Északi” járások		38 213		23 898	575		421
Országos eredmény	59,82	169 593	6,50	176 088	105 495	4,04	109 483

3. táblázat: A Híd és az MKP választási eredményei 2012-ben és 2016-ban területi bontásban

A 16 déli járásban az MKP 101 910 szavazatot szerzett, míg a Híd 100 913-at. A Híd ugyanitt 2010-ben még 151 ezer, 2012-ben pedig 126 ezer szavazót tudhatott a táboraiban, azaz hat év alatt 50 ezerrel kevesebben választották a Bugár Béla vezette tömörülést a magyarlakta járásokban. Az MKP bázisa alig változott; mindkét korábbi parlamenti választáson 105 ezer szavazatot szerzett a 16 magyarlakta járásban. A területi részvételi adatok is mutatták, hogy a magyar választók többsége otthon maradt, a fenti számok alapján pedig kijelenthetjük, hogy a Most–Híd pártot elhagyók csak kis részét tudta az MKP megszólítani. Az etnikai pártnak a parlamentbe jutáshoz mintegy 30 ezer szavazat hiányzott. A Hídtól átpártolt voksolók csupán arra voltak elegendők, hogy csökkentsék a negatív demográfiai folyamatokból eredő veszteségeket, illetve pótolják azokat az MKP-szavazókat, akik 2012 után 2016-ban már nem az MKP-t választották, vagy pedig otthon maradtak. A magyar nemzetiségű választók nagy része, akiknek az MKP és a Híd között „kellett” volna választaniuk, inkább távol maradtak a szavazástól.

A szavazatok településtípusok szerinti megoszlásában folytatódott az a trend, hogy az MKP mintegy kétszer annyi voksot kap a falvakban, mint a városokban. A 2010-es és a 2012-es választásokon – ha hajszálnyival is –, de a Híd esetében is több volt a rurális területről érkező szavazat. 2016-ban viszont az urbánus terület javára kinyílt az olló, a Híd 13 ezerrel több voksot kapott a városokban, mint a falvakban. Ennek hátterében a déli járásokban tapasztalt szavazatcsökkenés, illetve a nagyvárosokban megfigyelhető voksgyarapodás áll.

	2010		2012		2016	
	Híd	MKP	Híd	MKP	Híd	MKP
Város	100 216	33 935	87 414	34 512	91 412	34 582
Falu	105 322	75 703	88 674	74 971	78 181	70 913

4. táblázat: A Most–Híd és az MKP választóinak száma településtípus szerint

A Híd szlovák választóinak gyarapodására utal a preferenciavoksok megoszlása is. A parlamentbe jutott magyar képviselők esetében egy kivétellel (Érsek Árpád) csökkent a megszerzett elsőbbségi szavazatok száma a 2012-es eredményekhez képest, míg a szlovák nemzetiségű jelöltekénél jelentős növekedést láthatunk. Bugár Béla közel 13 ezer karikával kapott kevesebbet az előző választásokhoz képest, 2010-hez viszonyítva pedig a csökkenés közel 30 ezres. Még ezzel együtt is a pártelnök messze a legnépszerűbb politikusa a Híd-nak, olyannyira, hogy a fővárosban, Kassán és az összes – tehát magyarok által voltaképp

egyáltalán nem lakott – járásban is több elsőbbségi szavazatot kapott, mint Lucia Žitňanská, a párt egyik alelnöke. Žitňanská 2012-ben még az SDKÚ listájáról került a parlamentbe, akkor a párt legnépszerűbb politikusaként 103 ezer karikát szerzett.

Képviselőjelölt	Pártlistán elfoglalt hely	Preferenciavoks (2016)	Preferenciavoks (2012)
Bugár Béla	1.	108 523	121 414
Lucia Žitňanská	2.	59 145	---
Simon Zsolt	4.	27 041	50 903
Sólymos László	3.	18 464	21 119
František Šebej	10.	17 403	11 213
Ivan Švejna	7.	12 672	7625
Gál Gábor	5.	12 505	17 543
Bastrnák Tibor	6.	10 825	12 011
Peter Kresák	20.	9028	---
Érsek Árpád	9.	8695	8558
Jakab Elemér	8.	6605	7255

5. táblázat: A Most–Híd parlamentbe jutott képviselőire leadott preferenciaszavazatok száma 2012-ben és 2016-ban

A magyar jelöltek közül egyedül Simon Zsolt tudott javítani eredeti sorszáman a választások során: a lista negyedik helyéről a harmadikra ugrott fel, ugyanakkor négy év alatt majdnem megfeleződött a preferenciaszavazatainak száma. A legsikeresebb jelölt a Híd listáján a 20. helyről induló Peter Kresák alkotmányjogász lett, aki kilencezer elsőbbségi szavazattal a 9. helyen jutott a parlamentbe. Nagyot lépett előre František Šebej is, aki a 10. helyen indult, végül az 5. legtöbb karikát kapta.

A Magyar Közösség Pártja listáján Berényi József pártelnök kapta a legtöbb preferenciaszavazatot, szám szerint 50 789-et, azaz a pártlistára szavazók kevesebb mint fele támogatta ily módon a pártvezetőt. A második legtöbben Bárdos Gyulát, a Csemadok elnökét, az MKP két évvel ezelőtti államfőjelöltjét karikázták. Kiemelkedő eredményt ért el Menyhárt József, aki a párt Dunaszerdahelyi járási vezetőjeként 20 ezer preferenciavoksot szerzett, ezzel megelőzte a harmadik helyre sorolt Farkas Iván alelnököt. Rajtuk kívül a fiatal jelöltek

értek el jó eredményt: Orosz Örs, a Fiatal Függetlenek színeiben a kilencedik helyről az ötödikre, Cziprusz Zoltán, a Via Nova Ifjúsági Csoport jelöltje pedig a 10. helyről a hatodikra lépett elő. Nagyot ugrott a listán az ifjúsági szervezet másik jelöltje, Nagy Dávid is, aki a 20. helyről indulva zárt a 9. helyen.

Képviselőjelölt	Pártlistán elfoglalt hely	Preferenciavoks
Berényi József	1.	50 789
Bárdos Gyula	2.	32 267
Menyhárt József	4.	20 169
Farkas Iván	3.	13 721
Orosz Örs	9.	9319
Cziprusz Zoltán	10.	7252
Köteles László	7.	5740
Samu István	5.	5589
Nagy Dávid	20.	5542
Forró Krisztián	6.	5416
Auxt Ferenc	8.	5094

6. táblázat: Az MKP tíz legtöbb preferenciaszavazatot kapott képviselőjelöltje

Amennyiben megnézzük a két magyar többségű járás választási statisztikáit (7. és 8. táblázat), úgy láthatjuk, hogy a tíz évvel korábbiakhoz jelentősen, mintegy tíz százalékponttal nőtt a nem magyar pártot választók aránya. A 2006-ban a Magyar Koalíció Pártja által elért eredmény a Dunaszerdahelyi járásban közel 7800, a Komáromi járásban pedig 7700 vokssal több, mint az MKP, a Most–Híd és az MKDSZ közös szavazatszám 2016-ban. Feltételezhetően a Híd szavazóbázisában mindkét magyar járásban nagyobb arányban találunk szlovák nemzetiségű szavazókat, mint tíz évvel ezelőtt az egységes MKP-ra szavazók táborában. Ennek fényében pedig még jelentősebb mértékűnek tűnik a magyarok urnáktól való távolmaradása, illetve szlovák pártokra való átszavazása.

	Összes érvényes szavazat	Magyar pártok (szavazat és arány)		Többi párt (szavazat és arány)	
2006	57 838	49 923	86,31	7915	13,69
2010	64 681	54 171	83,75	10 510	16,25
2012	58 503	48 810	83,34	9693	16,66
2016	55 484	42 161	75,98	13 323	24,02

7. táblázat: A magyar és a szlovák pártokra szavazók megoszlása a Dunaszerdabelyi járásban

	Összes érvényes szavazat	Magyar pártok (szavazat és arány)		Többi párt (szavazat és arány)	
2006	46 859	35 696	76,17	11 163	23,83
2010	51 441	37 226	72,36	14 215	27,64
2012	44 748	32 641	72,94	12 107	27,06
2016	41 357	28 003	67,71	13 354	32,29

8. táblázat: A magyar és a szlovák pártokra szavazók megoszlása a Komáromi járásban

Összegzés

Szlovákiában a választásokon a szavazók éles üzenetet fogalmaztak a hagyományos politikai pártok és az elit felé. Előretörték a rendszerellenes és a protestpártok, miközben a hosszú évekig meghatározó fontosságú, mérsékelt jobboldali, kereszténydemokrata gyökerű tömörülések kiestek a parlamentből. A széttagozódott jobboldal vezetéséért folyó küzdelem csak újabb, összességében nem túl sikeres pártokat hozott létre, és fél évvel a választásokat követően nem látszik, hogy mely párt és annak melyik politikusa tudná hitelesen összefogni a tradicionális, jobboldali pártokat. A mérsékelt jobboldal megerősödését nehezíti, hogy a Híd és a #Siet koalícióra léptek azzal a Smerrel, amellyel történő együttműködést a liberális, konzervatív ellenzéki pártok kizárják. A #Siet ezt a lépést nem tudta túlélni, parlamenti frakciója megszűnt, a szerveződés darabjaira hullott.

A magyar szavazatokért folyó küzdelem győztese ugyan az MKP lett, de a párt immár harmadszor maradt ki a szlovák törvényhozásból, így a rá szavazó százezres közösség hangját ott továbbra sem tudja hallatni. A Híd pedig harmadszor is a parlament tagja lett, igaz ez idén a szlovák szavazatok nélkül már nem sikerült volna a Bugár Béla vezette pártnak. A magyar választókat az egymással szemben kampányoló MKP és Híd nem tudták a korábbiaknál sikeresebben megszólítani, sőt, soha nem volt ilyen alacsony a választáson résztvevő magyarok száma és aránya. Úgy tűnik a szembenállás sok választót elbizonytalanított, és ők végül nem járultak az urnák elé. Mindkét pártra kevesebb magyar szavazott a négy évvel korábbiakhoz képest, mely mögött a negatív demográfiai folyamatokat is az elsődleges okok közé sorolhatjuk. 2011-ben a húsz évvel korábbi népszámláláshoz képest 110 ezres csökkenést mutatott a magyarok száma Szlovákiában. Feltételezhetően a negatív népesedési folyamat nem torpant meg, így azóta újabb 25 ezer fővel csökkenhetett a magyar nemzetiségűek – és ezzel együtt a potenciális szavazók – száma az országban. A Híd a déli, magyarlakta járásokban az elmúlt hat év alatt 50 ezer szavazót veszített el, ezeknek a választóknak az MKP azonban csak kis részét tudta megszólítani. Az etnikai pártnak a parlamentbe jutáshoz mintegy 30 ezer szavazat hiányzott. A Hídtől átpártolt voksolók csupán arra voltak elegendők, hogy csökkentsék a negatív demográfiai folyamatokból eredő veszteségeket, illetve pótolják azokat az MKP-szavazókat, akik 2012 után 2016-ban már nem az MKP-t választották, vagy pedig otthon maradtak.

A két párt közötti törésvonalat az etnikai jelleg jelenti: az MKP számára elfogadhatatlan a Híd interetnikus jellege, az utóbbi viszont a tisztán etnikai alapon való politizálást anakronisztikusnak tartja. Láthattuk, önmagában a Híd esetleges meggyengülése nem eredményezi a magyar választók „visszatalálását” az MKP-hoz. A következő időszakban a Híd kormánypártként az ott elért eredményeivel győzheti majd meg a magyar választókat arról, hogy helyesen döntött, amikor a Smerrel és az SNS-szel közös kormányba belépett. Az MKP pedig az új pártvezetés irányítása mellett folytathatja a megkezdett fiatalítást és közösségépítést, közben a korábbiaknál hatékonyabban kell reagálnia nem csupán a magyar közösséget érintő eseményekre, hanem az ország mindennapjait befolyásoló fejleményekre is. Az etnikai párt innovatív és korszerű programokkal, a politikából (és a Hídből) kiábrándultak sikeres megszólításával tehet a felvidéki magyarság politikai képviselőjének megerősítéséért. Ehhez pedig arra van szükség, hogy a jövőbeli magyar-magyar együttműködés minél szélesebb körű legyen.